

A TANTÁRGY ADATLAPJA

A Református Egyház története a 16.- 17. században

(Istoria Bisericii Reformate în secolul 16-17

Egyetemi tanév 2025-2026

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem
1.2. Kar	Református Tanárképző Kar
1.3. Intézet	Református Tanárképző Kar
1.4. Szakterület	Valláspedagógia
1.5. Képzési szint	Mesterképzés (MA)
1.6. Tanulmányi program / Képesítés	Valláspedagógia
1.7. Képzési forma	Nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve		A Református Egyház története a 16.- 17. században				A tantárgy kódja	A Református Egyház története a 16.- 17. században (TMM2119)
2.2. Az előadásért felelős tanár neve			Dr. Gudor Kund Botond				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve			Dr. Gudor Kund Botond				
2.4. Tanulmányi év	I.	2.5. Félév	1	2.6. Értékelés módja	V	2.7. Tantárgy típusa	kötelező – alap

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	3	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor/projekt	1
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	42	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	14
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					
3.5.1 Tankönyv tanulmányozása					
3.5.2 Jegyzetek tanulmányozása					
3.5.3. A szakirodalom tanulmányozása					
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					14
Szemináriumok, házi feladatok, referátumok, esszék kidolgozása					14
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					2
Vizsgák					2
Más tevékenységek: kétirányú kommunikáció a tárgyfelelőssel					
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszám					13 x14

3.8. A félév összóraszáma	182
3.9. Kreditszám	7

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. Tantervi	Nincs
4.2. Kompetenciabeli	Történelmi adatok önálló összegyűjtése, elemzése és értelmezése, szövegértés és kivonatolásképessége, objektív szemléletmód képessége

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> • Okostábla, Microsoft Teams, Az órán való aktív részvétel • Kiadott tananyag tanulmányozása • Felkészülés órákra
<ul style="list-style-type: none"> • 5.2. A szeminárium lebonyolításának feltételei 	<ul style="list-style-type: none"> • Okostábla, Microsoft Teams, • Intézeti könyvtár • A szemináriumi órákon történő aktív részvétel • A kiadott szemináriumi anyag áttanulmányozása • A szemináriumi dolgozat készítése és bemutatása

6.1. Elsajátítandó jellemző kompetenciák¹

¹ Választhat kompetenciák vagy tanulási eredmények között, illetve választhatja mindkettőt is. Amennyiben csak az egyik lehetőséget választja, a másik lehetőséget el kell távolítani a táblázatból, és a kiválasztott lehetőség a 6. számot kapja.

Kognitív kompetenciák:

1. A hatékony történelemkutatás módszereinek alkalmazása

A hallgató képes önállóan használni az egyháztörténeti kutatás eszköztárát (forráskritika, levéltári munka, kronológiai rendezés, szövegértelmezés), és ezek alapján tudományos következtetéseket levonni.

2. Egyháztörténelmi értékek azonosítása és kontextuális értelmezése

Képessé válik a reformáció korszakának teológiai, intézményi és kulturális értékeit felismerni, és történeti kontextusban értelmezni azokat (pl. sola scriptura, konfesszionalizáció, iskolareform). - Vallási tevékenységeket népszerűsít

3. Egyéni és közösségi kutatási tervek kidolgozása és strukturált megvalósítása

Képes csoportos vagy önálló kutatási projekt tervezésére és lebonyolítására (pl. református egyházközségek története, helyi reformációs emlékek feldolgozása), világos ütemtervvel és célkitűzésekkel.

4. Kritikai, értékelő és reflektív gondolkodásmód kialakítása

Képes különböző történeti forrásokat és narratívákat összevetni, kritikusan értelmezni a múlt tanulságait, és azok alapján saját szemléleti vagy világnézeti pozícióját is reflektálni.

5. Felekezeti érzékenység és vallási tolerancia fejlesztése

A hallgató felismeri a 16. – 17. századi felekezeti sokszínűség (lutheránus, református, unitárius, katolikus, anabaptista) értékeit és konfliktusait, és ezekből mai interkonfesszionális helyzetekre nézve is érzékeny következtetéseket tud levonni.

6. A protestáns reformáció főbb képviselőinek és eszméinek szakszerű bemutatása

Ismeri és érti Luther Márton, Kálvin János, Melancthon, Zwingli és hazai reformátorok (pl. Dévai Bíró Mátyás, Szegedi Kiss István) munkásságát, és képes azok hatását bemutatni. Ismeri a fejedelmeket, pld. Bethlen Gábort, és I. Rákóczi Györgyöt, vagy I. Apafi Mihályt és tud a fejedelmi abszolútizmusról, illetve az ellenreformációról. Emberi viselkedésre vonatkozó ismereteket alkalmaz

7. Teológiai források és hitvallási dokumentumok értelmezése történeti szempontból

A hallgató képes a korszak hitvallásainak (pl. Heidelbergi Káté, Ágostai Hitvallás), vitairatainak és teológiai iratainak elemzésére, azok történeti és dogmatikai értelmezésére.

8. A reformáció intézményi és társadalmi hatásának elemzése

Képes átlátni, hogyan alakította át a reformáció az oktatási rendszert, az egyházi berendezkedést és a vallási közösségek társadalmi szerepét (iskolakultúra, presbiteri rendszer, nyelvhasználat, puritanizmus, barokk).

<p style="text-align: center;">Transzverzális kompetenciák</p>	<p>A transzverzális kompetenciákat a Bloom-taxonómia (Bloom-taxonómia: a tudásszintek rendszere) szintje és az EQF (European Qualifications Framework) szintű leírás (szint 4–6) kulcskompetenciáinak típusa szerint állapítottuk meg:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Történeti források kritikus elemzése és értékelése: Értékeli a tudományos történelmi dokumentumokat: elemzés – értékelés. Kognitív – Kulcskompetencia: Történettudományi és kritikai gondolkodás 2. . Önálló kutatási terv készítése és megvalósítása. Tudományos és akadémiai szintű dolgozatokat készít elő és dokumentál: teremtés – tervezés – alkalmazás Kulcskompetencia: Módszertani – Tervezés, projektmenedzsment, kutatás 3. . Vallási sokszínűség és felekezeti érzékenység értelmezése: megértés – értékelés. Kulcskompetencia: Interkulturális és vallási toleranciát fejlesztő kompetencia 4. Reflektív gondolkodás történelmi és személyes szinten: értékelés – teremtés Kulcskompetencia: Személyes és metakognitív reflexió 5. Teológiai dokumentumok történeti kontextusba helyezése: megértés – elemzés Kulcskompetencia: Szakterületi – Teológiai hermeneutika, történeti értelmezés 6. Közösségi értékek felismerése és közvetítése: megértés – alkalmazás. Kulcskompetencia: Szociális és kulturális kompetencia 7. Hiteles történelmi kommunikáció szóban és írásban: alkalmazás – értékelés Kulcskompetencia: Kommunikációs – tudományos és interperszonális kommunikáció 8. Történeti példák integrálása pedagógiai és erkölcsi nevelésbe: teremtés – értékelés. Kulcskompetencia: Didaktikai és értékalapú nevelési kompetencia
---	--

6.2. Tanulási eredmények

<p style="text-align: center;">Ismeretek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A hatékony történelemkutatás eszközei és módszerei alkalmazása. - Az egyháztörténelmi értékek azonosítása és értelmezése. - Egyéni és közösségi kutatási tervek cselekvései ütemtervez elkészítése. - Kritikai építő értelmezés, elemzés és önértékelés. - Vallási tolerancia és a felekezeti érzékenység fejlesztése.
<p style="text-align: center;">Képességek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A következetes munka, pontos adatkezelés. - Az egyháztörténelmi folyamatok megfigyelésének, megértésének, értelmezésének képessége. - Hatékony munkamódszer alkalmazása. - Tudományos távolságtartás és elfogulatlanság képességének fejlesztése. - Saját szakmai látásmód kialakítása, stratégiaépítés fejlesztése. - Önálló kutatása képessége. - A másokkal való együttműködés, csoportos munka és megbeszélés képessége.

Felelősség és önállóság	<p>Tudás és megértés szintjén</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ismeri a 16. – 17. századi protestáns reformáció történelmi háttérét, főbb eseményeit, intézményeit és teológiai irányzatait. • Megérti a reformáció egyház- és oktatástörténeti jelentőségét, különös tekintettel a magyarországi és erdélyi református hagyományra. • Képes értelmezni az egyháztörténeti forrásokat (hitvallások, zsinati határozatok, prédikációk stb.) történelmi kontextusban. <p>Képességek szintjén</p> <ul style="list-style-type: none"> • Önállóan végez forráselemzést és képes alkalmazni az egyháztörténeti kutatás alapvető módszereit. • Megfogalmaz és lebonyolít egyéni vagy csoportos kutatási projektet a reformáció korára vonatkozóan (pl. helyi gyülekezettörténet, életrajzi kutatás). • Képes a történeti, teológiai és kulturális eltéréseket toleráns, felekezeti érzékenységgel kezelni, különös figyelemmel a mai ökumenikus párbeszéd kihívásaira. <p>Felelősség és önállóság szintjén</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vállalja a felelősséget saját tanulmányi teljesítményéért, képes a tanulási folyamatát reflektíven értékelni és továbbfejleszteni. • Erkölcsi és szellemi felelősséggel viszonyul a történelmi és teológiai értékekhez, valamint azok hiteles és hitet építő közvetítéséhez a tanári szolgálatban. • Konstruktívan vesz részt közösségi tanulási helyzetekben (pl. szemináriumi vita, prezentáció), és felelősséget vállal a csoportos eredményekért.
-------------------------	--

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	A tárgy célja megismertetni a hallgatókkal a Reformáció erdélyi eseményeit, az Erdélyi Református Egyház kialakulásának körülményeit és a teológiatörténeti háttérét, illetve annak 16. századi történetét. Ismerteti a nagy erdélyi fejedelmeket és püspököket, Erdély aranykorát. Az ismeretátadás mellett célunk megismertetni a diákokkal a rendelkezésre álló forrásokat, bibliográfiát, illetve az egyháztörténeti kutatás legmodernebb módszereit.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	A félév végére a diáknak el kell sajátítania a legfontosabb egyháztörténeti alapokat, tudnia kell használni a rendelkezésre álló bibliográfiát, de a legfontosabb, hogy érzékelje az összefüggéseket Európa, Magyarország és Erdély történelmével, illetve azzal a konjunktúrával, amelyben létrejött az Erdélyi Református Egyház, illetve hogyan fejlődött az úgynevezett erdélyi aranykorban I. Apafi koráig. Az egyháztörténeti ismeretek nem csak kognitív szempontból fontosak. Hozzájárulhatnak a református identitás, az „öntudatos kálvinizmus” kialakulásához, megerősödéséhez. Nem lehet beszélni kálvinista öntudatról, identitásról, amennyiben nem ismerjük annak eredetét, gyökereit, hazánkban való meghonosodását. Az előadások során a szóbeli közlés mellett helyet kap a multimédiás előadásmód, az önálló munka, illetve a hallgatók megismerkedhetnek a legfontosabb forrásokkal, bibliográfiával.

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
-------------	----------------------	--------------

1. Az erdélyi reformáció előzményei: a Szászföld, Székelyföld, a Partium reformációja	Előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
2. Kolozsvár és Gyulafehérvár reformációja, a vallási türelem gondolatának megfogalmazása, a tordai vallásbéke	Előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
3. A protestáns identitás hierarchiája (országgyűlések, zsinatok) és etnikai rétegződése (magyarok, románok, szászok)	Előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
4. Az erdélyi felekezeti sokszínűség: a görögkeletiek, a szombatosok, az anabaptisták, a zsidók, a római katolikusok és a protestánsok viszonya	Előadás, történeti egyháztörténetitörténeti megközelítés	
5. Az erdélyi Fejedelemség kialakulása és János Zsigmond kora: a reformáció kibontakozása)	előadás, történeti megközelítés, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
6. A katolikus és a református Báthoryak (a somlyói és az ecsedi ág) szerepe a reformáció történetében	előadás, történeti megközelítés, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
7. Bibliafordítások, és a protestáns művelődés évszázadai. Az erdélyi reformátorok és a művelődés	Előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
8. Bocskai István és Bethlen Gábor öröksége	előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
9. I. és II. Rákóczy György valláspolitikája és a Református Egyház helyzete (az erdélyi puritanizmus)	előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
10. I. Apafi Mihály és a Református Egyház: a Ghyllaneumok	előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
11. A Ruber féle kánonoktól a Szatmárnémeti Zsinatig. A Geleji Kánonok	előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
12. Református ortodoxia, puritanizmus, presbiterianizmus, coccejanizmus, racionalizmus, pietizmus, korai felvilágosodás és décartianizmus a református teológiában	előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
13. Református intézményrendszer: püspökpórtrek, intézmények. A Főkonzisztórium kialakulása, a Fejedelmi Tanács, Zsinat. Oktatási Intézmények	előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
14. A román reformáció és annak megszűnése, a görögkatolikus Egyház kialakulása. A Fejedelemség beilleszkedése a Habsburg Birodalomba. Az Alvinczi Diplomák és a Mikes pontok. Bethlen Miklós szerepe a Református Egyház megmaradásában	előadás, egyháztörténetitörténeti megközelítés	
Könyvészet:		

Könyvészet:

- Csepregi Zoltán, A reformáció nyelve. Tanulmányok a magyarországi reformáció első negyedszázadának vizsgálata alapján, Balassi Kiadó, Budapest, 2013.
- Győri L. János, Református identitás és magyar irodalom, Kálvin kiadó, Budapest, 2015.
- **Buzogány Dezső: Harc a tiszta evangéliumért, Erdélyi Református Tanárképző Jegyzetek, I., Kolozsvár, 2005.**
- Debreceni Ember Pál, A magyarországi és erdélyi református Egyház története, Sárospatak, 2009.
- Zoványi Jenő: A reformáció Magyarországon 1565-ig, Állami Könyvterjesztő Vállalat, Budapest, 1986.
- **Zoványi Jenő, A magyarországi protestantizmus története, Attraktor, Máriabesnyő-Gödöllő, 2014.**
- Zoványi Jenő: A reformáció Magyarországon 1565-től 1600-ig, Humanizmus és Reformáció 7., Akadémiai Kiadó, Bp., 1978.
- Szakály Ferenc, Mezőváros és reformáció, Balassi kiadó, Budapest, 1995.
- **Nagy Géza: A református egyház története 1608 -1714 I-II. Máriabesnyő – Gödöllő: Attraktor, 2008.**
- **Révész Imre, A magyar református egyház története, Sárospatak, 1995.**
- **Egyháztörténet, Tankönyv és tanári kézikönyv, szerk. Ladányi Sándor-Papp Kornél-Tókéczky László, 1-2 kötet, Református Pedagógiai Intézet, 1998.**
- Pálffy Géza: Győztes szabadságharc, vagy egy sokféle sikert hozó felkelés? Br. 2009. Papp Sándor: Homonnai Drugeth Bálint fellépése Bocskai örököseként. Studia Carolensia, 2006, 1. szám. Papp Sándor: Török szövetség – Habsburg kiegyezés, Szeged, 2013.
- Papp Klára – Jeney Tóth Annamária – Ulrich Attila: Báthori Gábor és kora, Debrecen, 2009.
- A Geleji-kánonok, a Szatmárnémeti Nemzeti Zsinat végzései, A Ruber-féle egyházi törvények, Budapest, 2020, 119. ISBN: 978 963 558 437 6.
- Veress Endre: Bethlen Gábor fejedelem ifjúsága (Bethlen ifjúkori leveleivel), Erdélyi Múzeum, IX. évf. 6.sz.(1914. dec. 25.), 258-338.
- Bethlen Erdélye, Erdély Bethlene, Kolozsvár, 2014,345-449.

- Nagy László: A „bibliás őrálló” fejedelem: I Rákóczi György a magyar törtélemben, Budapest, Magvető, 1984. Péter Katalin: A fejedelemség virágkora (1606-1660). In: Makkai László – Szász Zoltán (szerk.): Erdély története II. 1606-tól 1830-ig, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1988, 617-783. Buzogány Dezső: Harc a tiszta evangéliumért, 89-98.
- Kovács Sándor Iván: Szenczi Molnár redivivus, Budapest, Ister, 2000. A Molnár Ferenc – Oszlászki Éva: Szenci Molnár Albert zsolttárainak szövegahagyományozódásáról. A zsolttárok eredeti és a mai magyar református énekeskönyvben lévő szövegeinek összehasonlítása kommentárokkal; 2.bőv., jav. kiad., jav. utánnny.; DE Magyar Nyelvtudományi Tanszék, Debrecen, 2012. Magyar nagylexikon, XVII. (Szp – Ung) Főszerk. Bárány Lászlóné, Budapest: Magyar Nagylexikon, 2003, 550. Új magyar életrajzi lexikon. VI. (Sz – Zs). Főszerk. Markó László, Budapest, Helikon, 2007, 780-781.
- Rákóczi György levelezése, Budapest, 1992, Egyetemi Könyvtár, 72. II. Rákóczi György és kora, LHarmattan kiadó, 2009.
- **Catholice Reformare. A Katolikus Egyház a Fejedelemség korában, Szent István Társulat, szerk. Diósi Dávid, Marton József, Budapest-Kolozsvár, 2018.**
- **Ana Dumitran- Gudor Botond- Nicolae Dănilă: *Román-magyar felekezeti közötti kapcsolatok (a XVI. század eleje a XVIII század első évtizedei között) Relații interconfesionale româno-maghiare în Transilvania (mijlocul secolului XVI – primele decenii ale secolului XVIII), Gyulafehérvár, Altip kiadó, Alba Iulia, 2000***
- Gudor Kund Botond- Daniel Dumitran, *Identitate confesională și toleranță religioasă în secolele XVIII-XXI* (konferenciakötet), *Annales Universitatis Apulensis, Series Historica*, 15/2, 2011, Mega kiadó, Cluj, 1-436
- **Graeme Murdock: *Calvinism on the Frontier 1600–1660: International Calvinism and the Reformed Church in Hungary and Transylvania*, Oxford University Press, 2000 ISBN: 9780198208597, Fő releváns fejezetek / oldalak:**
 - *The Reformed Churches in Hungary and Transylvania* (pp. 1–36)
 - *Confessional Identity and Religious Practice* (pp. 109–146)
 - *Calvinist Politics and the Princes of Transylvania* (pp. 147–176)

<ul style="list-style-type: none"> - Carter Lindberg (ed.): <i>The European Reformation Sourcebook</i>, Blackwell, 2000, ISBN: 9780631213614, Fő releváns fejezetek / oldalak: <ul style="list-style-type: none"> • Section 4: <i>The Reformation Beyond Germany</i>, Subsection: <i>Eastern Europe and Hungary</i> (pp. 223–229) - István Keul (ed.): <i>Early Modern Religious Communities in East-Central Europe: Ethnic Diversity, Denominational Plurality, and Corporative Politics</i>, Routledge, 2009, ISBN: 9780754665802, Fő releváns fejezetek / oldalak: <ul style="list-style-type: none"> • <i>The Reformation and Religious Coexistence in Sixteenth-Century Transylvania</i> (pp. 33–52) • <i>Confessionalization and Political Power in Transylvania</i> (pp. 121–142). 		
8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Az erdélyi Fejedelemség kialakulása, a korai reformáció (cuius regio, eius religio)	diákok előadása, kérdések megvitatása	
2. A mohácsi csata (1526) és következményei	diákok előadása, kérdések megvitatása	
3. Anyanyelvűség-peregrináció identitás	diákok előadása, kérdések megvitatása	:
4. A templomtér reformja: viták-konfliktusok a templomtérben és azon kívül	diákok előadása, kérdések megvitatása	
5. A reformáció irodalma: könyv és nyomda	diákok előadása, kérdések megvitatása	
6. A reformáció oktatása	diákok előadása, kérdések megvitatása	
7. A reformáció nevezetes zsinatai és döntései	diákok előadása, kérdések megvitatása	
8. A reformáció törvényalkotása	diákok előadása, kérdések megvitatása	
9. A ref. kollégiumok helyzete a 17. században, (Nagyenyed, Udvarhely, Kolozsvár, Marosvásárhely)	diákok előadása, kérdések megvitatása	
10. Bethlen Gábor és a vallási tolerancia (a szefárd zsidók és az anabaptisták betelepítése)	diákok előadása, kérdések megvitatása	
11. A hitvallási iratok szerepe: a Heidelbergi Káté	diákok előadása, kérdések megvitatása	
12. Az erdélyi peregrináció és a Reformáció története: nemzetközi kapcsolatok	diákok előadása, kérdések megvitatása	
13. A protestáns egyháztörténet írás a 16-17. században	diákok előadása, kérdések megvitatása	
14. Énekeskönyvek, prédikációi, vitairatok és református irodalom: a református identitás és a nyomda	diákok előadása, kérdések megvitatása	
Könyvészet:		

<ul style="list-style-type: none"> - Mohács, Osiris kiadó, Nemzet és emlékezet, Budapest, 2006. - Fordulat az erdélyi reformációban – az úrvacsoraviták lecsapódása, In: Ünneplő ember a közösségben. Budapest-Kolozsvár, 2019, 377-387. ISBN: 978-963-277-845-7. - Johannes Honterus, Rudimenta Cosmographica. Grundzüge der Werltbeschreibung Corona/Kronstadt, 1542, 2017, 33-74. - A reformációtól az egyházalapításig. A szepesváraljai szinaton 400 éves évfordulójára, Eperjes (Presov), 2015, 97-187. - Tanulmányok a Királyhágómelléki Református Egyházkerület megalakulásának századik évfordulójára, Nagyvárad, 2020. - Csernák Béla, A Református Egyház Nagyváradon 1557-1660. - Szabó Előd, „Jól vagy, mert az Istennek így tetszett”. A Dúnántúli Református Egyházkerület története a kezdetektől a türelmi rendeletig, Pápa, 2020 - Kovács Endre, A Krakkói Egyetem és a magyar művelődés, Akadémiai kiadó, Budapest, 1964. - Szabó András, Coetus Ungaricus. A wittenbergi magyar diáktársaság 1555-1613, Ballasi kiadó, Budapest, 2017. - Szabó Miklós-Tonk Sándor, Az erdélyiek egyetemjárása a korai újkorban, 1521-1700, Szeged, 1992. - Ősz Sándor Előd, Bibliotheca Calviniana Transylvanica, Kolozsvár 2014. - Balázs Mihály: Az erdélyi unitárius egyház története keletkezése és forrásai. In: Kénosi Tőzsér János – Uzoni Fosztó István: Az erdélyi unitáriusok története, I, Kolozsvár, 2005. - Balázs Mihály, Hitújítás és egyházalapítás között. Tanulmányok az erdélyi unitarizmus 16-17. századi történetéről, Kolozsvár, 2016. - Kénosi Tőzsér János-Uzoni Fosztó István, Az erdélyi unitárius Egyház története, Kolozsvár, 2005. I. - Szabó Miklós: Az erdélyi unitáriusok külföldi egyetemjárása 1848-ig, Keresztyén Magvető, 1991. - Mária Pakucs-Willcocks, Sibiul veacului al XVI-lea. Rânduirea unui oraș transilvănean, Humanitas, București, 2018, 167-169. - Ana Dumitran, Religie ortodoxă/religie reformată, ed. Ratio et revelatio, Oradea, 2015. 		
---	--	--

- Major Huba Zsolt, A Bihari Református Egyházmegye Kezedei, Nagyvárad 2010
- Gudor Botond, *Az eltűnt Gyulafehérvári Református Egyházmegye története*, Tortoma-Kriterion, Barót-Kolozsvár, 2012
- Protestáns hősök. Fél száz portré az elmúlt fél évezred magyar történelméből, Press Panonica Media, 2016.
- Gál Lajos, Geleji Katona István igehirdetése, Debrecen, 1939.
- Ana Dumitran, Gudor Botond, „Înnobilarea românilor în epoca principatului autonom al Transilvaniei și semnificațiile sale religioase (Az Önálló Erdélyi Fejedelemség román nemesítései és ennek vallási vonatkozásai)”, in *Mediaevalia Transilvanica*, Tom III, 1999, no. 1-2, 27-42.
- Gudor Botond, *Bod Péter és a románok története*, in *Confessio* 2/2002, Budapest: Dúnántúli Református Egyházkerület.
- Révész Imre: Egyháztörténelem, Budapest, 1995. Buzogány Dezső: Harc a tiszta evangéliumért, 50-52.
- J. Halász Margit, Könyves szakmák a Kárpát medencében a 16-19 században, Debrecen, 2002.
- Kurta József: Tofeus Mihály kolligátuma. In: Ref. Szemle 95.3 (2002), 444-447. Kurta József: Tofeus Mihály (1624 – 1684). In: Ref. Szemle 104.6 (2011), 651-658.
- Jakó Zsigmond, Társadalom, egyház, művelődés, Budapest, 1997
- Benda Kálmán, Bocskai István, Századvég, Budapest, 1993.
- R. Várkonyi Ágnes: Az önálló fejedelemség utolsó évtizedei (1660 – 1711). In: Erdély története II: 1606-tól 1830-ig. Szerk. Makkai László, Szász Zoltán, 3. kiad., Budapest, Akadémiai Könyvkiadó, 1988, 784-971.
- Nagy Géza: A református egyház története 1608-1715 I-II. Máriabesenyő-Gödöllő: Attraktor 2008. = Historia Incognita, 22.
- Makkai László, Bethlen Gábor emlékezete, Magyar Helikon, 1980.
- Bethlen Gábor krónikásai, Gondolat kiadó, 1980.
- Bethlen 1613. A Kód, Magyar Nemzeti Múzeum, 2014.
- Rákócziak öröksége, szerk. Tamás Edit, Sárospatak, 2018.
- Rákóczi tükör. Naplók, jelentések, emlékiratok a Rákóczi-szabadságharcról. A kötet[ek] anyagát felkutatta, válogatta, szerkesztette, az előszót és a naplórészeket bevezető kistanulmányokat írta: Köpeczi Béla R. Várkonyi Ágnes. A jegyzeteket írta és a mutatókat összeállította

Bánkúti Imre. I-II.köt. Bp, 1973. (Magyar Századok), Szépirodalmi: 2. kiad.: Bp., 2004 (Millenniumi Magyar Történelem. Források) Osiris Magyar Tudománytörténeti Intézet – SOKML		

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

A **16.- 17. századi protestáns egyháztörténet** tantárgy oktatása nem csupán történeti ismeretek átadását szolgálja, hanem hozzájárul a hallgatók szakmai identitásának, kritikai gondolkodásának és kulturális érzékenységének fejlesztéséhez is. Az **episztemikus közösségek** – tudományos intézetek, kutatócsoportok, teológiai kark – elvárása, hogy a tantárgy a korszerű történetkutatás módszertanával és interdiszciplináris szemlélettel tárgyalja a reformáció intézményi, teológiai és társadalmi hatásait, különösen a közép-európai és erdélyi kontextusban. A **szakmai egyesületek** (pl. egyháztörténeti társaságok, lelkészképző testületek) hangsúlyozzák a felekezeti hagyományok pontos ismeretét, a forráskritikus gondolkodást és a vallási pluralizmus iránti nyitottságot. Végül, a **szakterület reprezentatív munkáltatói** – iskolák, egyházkerületek, levéltárak, kutatóközpontok – olyan végzett hallgatókat várnak, akik képesek történeti ismereteiket alkalmazni az oktatásban, a gyülekezeti nevelésben vagy akár a kulturális örökség közvetítésében. A tantárgy tartalma így nemcsak tudást közvetít, hanem hozzájárul ahhoz is, hogy a hallgató értéktudatos, reflektív és felelősen gondolkodó szakemberré váljon, aki aktív résztvevője lehet az egyház és társadalom közös történeti tudatának formálásában.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Protestáns egyháztörténeti alapfogalmak ismerete. Az egyháztörténet kiemelkedő alakjai munkásságának szakszerű, reflektív bemutatása, értelmezése és értékelése	Írásbeli	50 %
10.5 Szeminárium	A protestáns egyháztörténet kiemelkedő alakjai munkásságának bemutatása az adott személy egyháztörténeti szerepének ismertetésével	Folyamatos, valamint a házi dolgozat kiértékelése	50 %
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
A protestáns egyháztörténet nagy alakjainak munkásságában való tájékozottság (fontosabb gondolatok, történések ismerete). Az egyháztörténeti alapfogalmak ismerete és szakszerű alkalmazása – írásbeli vizsga. A szemináriumi dolgozatok leadásának határideje december 15. A bemutató időtartama 15-20 perc (power point), a dolgozat 8-15 oldal terjedelemben szükséges leadni (12 TM betűtípus, 1,5 sortávolság), word formátum, amelyet be kell küldeni e-mailben word formátumban a tanárnak. Az utolsó órán megtartott szeminárium leadása a vizsgaszesszió ELŐTT történik			

11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)

A fenntartható fejlődés általános ikonja

Előadás felelőse: Dr. Gudor Kund

Szeminárium felelőse: Dr. Gudor Kund

Kitöltés időpontja:
2025. 06. 19.

Botond

Botond

Az intézeti jóváhagyás dátuma:

Intézetigazgató: